

Casa 1
Gab.
Est. 2
Tab. 5
N.º 237

Ex. N° 7⁽¹⁾

I V S T I L I P S I
D E B I B L I O T H E C I S
S Y N T A G M A .

Editio secunda, & ab ultimâ Auctoris manu.

de Collegio de Coimbra

A N T V E R P I Æ,
E X O F F I C I N A P L A N T I N I A N A,
A p u d I o a n n e m M o r e t u m .

M D C C L V I I .

Cum Privilegiis Casareo & duorum Regum.

67077

INSTITUTION
DE BIBLEIOTHECIS
SYNTAGMA

Edm. J. ...

1850

ANNALES
DE L'ÉPIQUE PLANTINIANNA
Après le décès de M. de ...
t. 1. c. 11.
Complément de l'ouvrage de M. de ...

ILL^{MO} ET EXCELL^{MO}

PRINCIPI

CAROLO

DUCI CROIIO ET ARSCHOTANO,

PRINCIPI S. IMPERII,

EQVITI AVREI VELLERIS.

HOC De BIBLIOTHECIS
quod scripsi, ILLV-
STRISIME PRIN-
CEPS, ipsum ire ad te
ambiebat, vix me mit-
tente. Quis nescit te
eximium inter Belgij proceres esse, qui
harum rerum elegantia & studio capia-
tur? Itaque cum alia artium veterum in-
struis & adornas, tum *Nummos* & *Bibliothe-*
cas maximè: de quibus istis *Commen-*
tarium hunc concepi & digessi, non vo-

ce sed factō tuo incitatus. qui vidi quàm magnorum illorum Regum siue Heroum exempla, in conquirendis aut propagandis talibus, æmuleris & assequare. Assequare, inquam: quid mirum? omnia magna & ampla in te, aut iuxta te: quem Deus, Natura, Fortuna

Omnibus ornatum voluere excellere rebus.

Stirpem tuam video? à regibus est. Opes? pænè regiæ. Animum? planè regius: & quid nisi altum ac magnificum illo concipis, factis promis? Ad longinqua non eo: vna H E V R I A tua, huic vrbi in ore atque oculis, fidem facit, quàm nihil nisi stirpe, opibus, animo isto dignum cogites ac patres. Quæ tua ibi opera? ingenio cum ingenio loci pugnans ac superas, ardua in plana, hæc in ardua deducis: sed omnia ad normam & decorem dirigis: alter, vt verbo dicam,

5

cam, **BELGICVS LVCVLLVS**. Non indignare, **ILLVSTRIS-SIME PRINCEPS**, cum illo componi : verâ æstimatione, inter raros magnósque fuit : bellis victoriísque in florente ætate celebris : & mox inclinante , ad quietem & ad se inclinavit , id est animum & studia coluit , atque opes in præsentium ac posterorum delectationem siue vsum impendit . Ab illo Bibliothecarum Romæ præcipuum exemplum ; ab illo eruditi in sermone, mensâ , domo habiti ; ab illo denique Prætoria & amœnitates structæ , quæ & Principes rei Romanæ postea frui utique æstimarunt . Tu , inquam , noster **PRINCEPS** imitaris . Nam in caligine hac rerum temporúmque , patriæ & Regi operâ laudabiliter nauatâ , copijs triumphíisque ductis ; vergente iam æuo, portum hunc quietis & te respicis , & ab

externis ad interna, id est verè bona, reducis. Inter varios autem secessus, H E V R I A M, Academiae nostrae hoc suburbanum, eligis: & eam magnificis, vt dixi, operibus, quid nisi in artium ingeniorumque praecipuè usum, adornas? Audeo dicere. tua illa aedificia, ambula-cra, horti, fontet, arboreta, nobis structa aut fata: & non solum qui nunc sunt, fruuntur, id est transeunt, adeunt, ineunt: sed & qui venturi, facient: venturi autem, vel huius oblectationis deinceps, non Louanij solius, causa. Omitto alia & interiora, quae augendo vel ornando huic Athenæo cogitas: magna & te Principe digna, sed in tempore magis promenda. O igitur curae & quietis felicem! perseuera. & ista te, illa nos pascere, cum aeterno bono tuo simul & fama. Nos certè, qui publicè lo-

qui-

7
quimur aut scribimus, id est famæ qui-
dam præcones, cælo tuum nomen fe-
remus: ipsum te Deus inferet, iustus
arbiter & munerator meritorum. Vo-
ueo **ILLVSTRIS** **PRINCEPS**

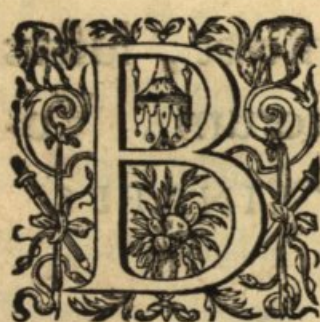
æternùm tuus

I. LIPSIVS.

Louanij, XII. Kal. Iul. ∞. 1602.

AD

AD LECTOREM.

* nec per
somnia.

REVE hoc De Bibliothecis, id est libris, habes: quid nobis dignius, qui libros assidue tractamus? Et si reverà * ἔδ' ὄναρ hoc cogit aram, nisi me Principis viri, cui dicatum iuimus, in hac re studium excitasset. Atque hostales in bonis altisque consilijs confirmare aut & inflammare, optimo publico censeo equidem fieri. Quàm pauci magnatum se eò dant? quàm ad pristinas sordes & tenebras omnia videntur ire? Quàm etiam, spre- tis antiquis & veris, nova quaedam hodie procedunt doctrinarum! quibus illud iure dixeris:

* Prompta
viâ & pa-
cè, queris
semitam.

* Ὀδοῦ παρῶν τῶ ἀρετῶν Ἰππέεω.

Viderint. nos prisca adharemus: & utiliter sæpè (ita confido) eruimus, digerimus, illustramus. Faue tu, bona mentis lector.

I V S T I L I P S I
D E B I B L I O T H E C I S
S Y N T A G M A .

C A P V T I .

Bibliotheca, & Libraria, quid? Reges veteres habuisse, atque illos Ægypti.

BIBLIOTHECA tria significat, *Locum, Armarium, Libros*. Græca vox Latinis in vsum etiam venit, & quamquam *Librariam* dicunt, tamen magis est eâ voce tabernam capi, in quâ venales libri exstant. Sed Bibliothecarum res vetus, &, nisi fallor, cum ipsis litteris adinuenta. Nam simul ac scire & sapere natum est, mox etiam scribere: & istud esse cum fructu non potuit, nisi vt libri adseruarentur & disponderentur, ad præsentium & posteriorum vsum. Priuata primùm ea cura, & quisque sibi suisque struebat: postmodum Reges & Dynastę vsurparunt, nec in vsum solùm, sed ambitionem aut splendorem. Sanè multos congerere, vix fuit priuati hominis aut census: cùm tarda & impendiosa descriptio esset: donec vtilissima hæc Typographia rem in compendium misit. Qui primus Regum illustrem habuit (quod memoria feruet) is fuit Osymanduas, Ægypti. qui inter alia operum præclara, *Sacram Bibliothecam struxit, & in eius*

B

fronte

Lib. I.

*fronte praescripsit, Ψυχῆς ἰατρειῶν: ANIMI MEDICA OFFI-
CINA.* Ita Diodorus. & quamquam ille inter veteres Re-
gum fuerit, non tamen dubito exemplum, si non ipsam
rem, mansisse, & in Ægypto Bibliothecas semper aliquas
exinde exstitisse: idque in tēplis præcipuè, & sacerdotum
curâ. Multa argumento, tum & illud de Homero: quem
Naucrâtes quidam plagij accusat, & in Ægyptum cūm
venisset, libros repperisse *Phantasiæ* & *fæminæ*, quæ Iliadem
atque Vlyéssam scripserit, & *Memphi in templo deposue-
rit Vulcani.* Homerum igitur vidisse, sibi adscripsisse, &
edidisse. Quæ in viro, opinor, falsa, rem tamen & mo-
rem firmant.

Eustat. in
Præfat.
Odyss.

C A P. I I.

*Alexandrina Bibliotheca, cui Philadelphus primus
& præcipuus auctor. Varietas & numerus ibi li-
brorum. Combusta, & iterum instaurata.*

SED reliquæ ibi in obscuro sunt, *Ptolomæi Philadelphi*
Regis in magnâ luce & laude fuit. *Is Ptolomæi Lagi*
filius, secūdus eo nomine & stirpe Ægypti regum: artium
& ingeniorum cultor, & quod adhæret, librorum. Itaque
Alexandriæ ingentem Bibliothecam composuit: instru-
ctione & exemplo Aristotelis adiutus, imò & ipsis eius
libris. Nam Aristoteles, vt pòst dicam, copiâ & dilectu
in signem Bibliothecam adornauerat. de quâ Strabo: *Αε-
σοτέλης πρώτος, ὧν ἰσχυρῶς παραγαγὼν βιβλία, ἐδιδάξας τοὺς ἐν
Αἰγύπτῳ βασιλείας βιβλιοθήκης συντάξιν: Aristoteles primus,
quos norimus, collector librorum fuit, & reges in Ægy-
pto docuit Bibliothecæ structuram.* Quæ tamen cautè &

Lib. I.

cum

cum sua interpretatione legenda: nec enim vel *primus omnino* fuit; & certè æuo anterior, docere *Philadelphum* hunc non potuit, nisi, vt dixi, exemplo. Hoc fortasse verum, quod Athenæo scriptum: *Aristotelem, Theophrasto* Lib. 1. *libros reliquisse, hunc Neleo. à quo eos mercatus Ptolomæus, cum ijs quos Athenis & Rhodi coëmerat, omnes in pulchram Alexandriam transferri curauit.* Et si alij tamè dissentiant, vt in loco dicam. Sed Bibliothecam igitur ille vndique, & omne genus libris, instruxit: etiam sacris, & è Iudæâ petitis. Nam cùm aures eius fama tetigisset Hebrææ sapientiæ, misit qui libros deposcerent, & idoneos simul homines conduxit, qui in Græcam linguam verterent, communi omnium vsui. Ea interpretatio est, quam *Septuaginta*, à numero scilicet qui operam dederunt, dicunt. Id euenisse anno eius regni xvii. Epiphanius tradidit, Olympiade cxxvi. Præerat Bibliothecæ, vir scriptis & factis illustris, Demetrius Phalereus, exsul à suis Athenis: & quem rex benignè habitum ad hæc & maiora ministeria admouit. Idemque à Chaldæis, Ægyptijs, Romanis etiam libros petiuit, & pariter in linguam Græcam transfundi curauit. De quibus Georgium Cedrenum capio: *Philadelphus libros Sacros, Chaldaicos, Ægyptios, & Romanos, aliósque diuersilingues in Græcam omnes conuerti curauit, in vniuersum ad centum millia voluminum: quæ omnia in bibliothecis suis Alexandria reposuit.* Duo noto, & curam peregrinos libros vertendi, vtilem meo animo, & vobis PRINCIPIBVS etiam nunc vsurpandam: & numerum librorum, grandem satis, sed non pro vero, si de vniuersis capiamus. Quod abnuo, & Cedreni mentem de conuersis tantùm esse arbitror: atque

iplos primogenios Græcos, longè superasse. Hoc alij scriptores dixerint, qui valdè adaugent. vt Seneca noster:

De Tran-
quil. cap.
1 x.

Quadringenta millia librorum Alexandria arserunt, pulcherrimum regia opulentiæ monumentum. Sanè pulcherrimum, & supra gemmas omnes vel aurum: sed quanto

pulchrius, si vberius? Nam nec is Senecæ numerus ex vero satis, & ad *Septingenta millia* redigendus. Iosephus

xii. Antiq.
cap. 11.
& Euseb.
De præ-
par. lib.
VIII. ex
Anistcâ.

doceat, qui tradit *Demetrium* (illum Præfectum, de quo dixi) aliquando interrogatum à *Philadelpho*, quot millia

librorum iam haberet? respondiisse, ducenta millia admodum, sed sperare breui ad quingenta. Vides, quàm auxerit: sed quanto magis postea, atque etiam alij Reges?

Profectò ad *Septingenta millia* venerunt, Agellio discretim scribente: *Ingens numerus librorum in Ægypto à*

Lib. vi.
cap. vii.

Ptolomæis regibus vel conquisitus (emptione) vel confectus (descriptione) est, ad millia fermè voluminum septingenta. Idem Ammianus, verbis statim dandis: idem Isidorus, sed emendandus: *Septuaginta millia librorum*

Alexandria, Philadelfi temporibus, inuenta sunt. Scribendum, inquam, *septingenta.* O thesaurum, sed in re æternâ non æternum! Nam totum hoc, quidquid fuit li-

brorum, bello ciuili Pompeiano perijt, cùm Cæsar in ipsâ

vrbe Alexandriâ bellum cum incolis gereret, & tuitionis suæ causâ ignem in naues misisset; qui & vicina nauali-

bus, ipsamque Bibliothecam comprehendit & absumpsit. Triste fatum, & Cæsari (etsi absque destinatâ culpâ) pudendum! itaque nec ipse in tertio Ciuiliū, nec Hir-

tius deinde meminere: alij tamen; vt Plutarchus, Dio, etiam Liuius, vti ex Senecâ facile est haurire. Nam post

superiora illa verba, addit: *Alius laudauerit, vt Liuius,*

qui

qui

qui

qui elegantia regum curaq; egregium id opus ait fuisse. Sunt ipsa Liuij verba, vbi de hoc incendio: & iusto elogio in rem & Reges. Sed de hoc tristi igne etiam Ammianus: *Inter templa eminent Serapèum, in quo Bibliotheca fuerunt inestimabiles; & loquitur monumentorum veterum concinens fides, septingenta voluminum millia, Ptolomæis regibus vigilijs intentis cōposita, bello Alexandrino, dum diripitur ciuitas, sub Dictatore Cæsare conflagrasset.* Ipse in direptione euenisse vult: itemq; Agellius. *Ea omnia volumina, inquit, bello priore Alexandrino (ad discrimen eius, quod sub Antonio) dum diripitur ciuitas, non sponte neq; operâ consultâ, sed à militibus fortè auxiliarijs incensa sunt.* Excusat verò ipse non Cæsarem tantum (quo quid librorum aut ingeniorum amantius?) sed Romanos milites, & culpam hanc ad externos auxiliares ablegat. Ceterum de direptione, non ita Plutarchus aut Dio: quos est videre. Hic igitur finis nobilis Bibliothecæ, Olympiade CLXXXIII: cùm vix CCXXIIII. annos fuisset. Etsi reuixit tamen, non eadē (quâ id potuit?) sed consimilis, & eodē loci, id est in Serapéo, collocanda. Auctor reparandi Cleopatra, illa amoribus Antonij famosa: quæ ab eo in auspiciū & velut fundamētum operis impetrauit Bibliothecam *Attalicam* siue Pergamenam. Itaque totam cùm dono cepisset, & transferri curasset, iterum adornata auctaque est, & Christianorum etiam temporibus, in vitâ & famâ fuit. Tertullianus: *Hodie, apud Serapèum, Ptolomæi Bibliotheca, cum ipsis Hebraicis litteris, exhibentur.* Nota, apud Serapèum iterum fuisse, id est in eius porticibus: atque id vicinum portui & naualibus, ex Strabone alijsq; discas. Nota, & *Ptolomæi Bibliothecas*

Lib. xxii.

Lib. vii.

Apolog.
cap. xviii.

dici: etsi reuera non illæ iam essent, sed confimiles, & primogenij illi Hebraici libri, vnâque LXX. interpretatio, flammâ periissent. Tamen ecce, tanta auctoritas & fides ab antiquo eius Bibliothecæ, vt Tertullianus gentiles eò aduocet aut amandet. Credo stetisse, quamdiu ipsum Serapæum, immensæ molis & stupendi artificij templum: quod Christiani denique, Theodosij maioris imperio, vt arcem superstitionis, demoliti à fundo sunt, Ecclesiasticis scriptoribus traditum & laudatum.

Ruffin. II.
cap. XXIII.
itemque
Socrates &
Sozomen.
alij.

C A P. I I I.

Græca Bibliotheca. Pisistrati & Aristotelis præcipua, itémque Byzantina.

Lib. I.

Lib. VI.

AIT QVÆ ista de Ægypti Bibliothecis repperi, pauca & parua fortasse de multis & magnis. Sed æuum scilicet absorpsit: quod & in *Græcæ Bibliothecis* liceat accusare. De quibus nobilioribus, strictim Athenæus: vbi *Laurentium* suum ita in hoc studio parandorum librorum dilaudat, vt dicat eum, *Polycratem Samium, Pisistratum tyrannum, Euclidem Atheniensem, Nicocratem Cyprium, Euripidem poëtam, Aristotelem philosophum superasse*. Et de omnibus istis singillatim non habeo dicere: nisi de *Pisistrato*, cui & laudem primi auctoris in hoc studio Agellius adscripsit. Et sanè *Polycrates* æuo ferè concurrat. Sed Agellij verba: *Libros Athenis disciplinarum liberalium, publicè ad legendum præbendos, primus posuisse dicitur Pisistratus tyrannus*. Magnus vir (odiosum hoc modo cognomen tolle) & cui Homerum etiã digestum & correctum

rectum numquam soluturi debemus. Adeò Critica hæc cura olim Principum, imò Regum, fuit. Ea Bibliotheca ab ipsis deinde Atheniensibus variè aucta, donec spoliavit & auexit Xerxes, Athenarum potitus. Sed eosdem, * multis post annis, Seleucus Nicanor, Syriæ rex, liberaliter remittendos Athenas curavit, donavitque. Et mansisse deinde ad Sullæ tempora, qui & ipse Athenas cepit, diripuit, afflixit: postea tamen instauratam, iustè opinor. quomodo enim mater artium, sine instrumento hoc librorum? Imò plures ibi Bibliothecæ postea: & *Hadrianus Imp. Jouis Panellenij ad eam Athenis struxit, & in eâ Bibliothecam, Pausaniæ scriptum.* Sed de *Euclide*, quod ait Athenæus: hunc Archontem fuisse, inter primos eius magistratus comperior: nec ultra. De *Aristotele* autem, Strabo magnificè in verbis, quæ supra dedi: & addidi ex Athenæo, Bibliothecam eius tandem ad Ptolomæos Reges venisse: etsi Strabo atque alij videantur negare. Nam ille ita: *Libros Aristotelis, qui ad Neleum venissent, ad Lib. XIII.* posteros deinde transmissos, ineruditos homines; & qui sub clauibus eos, sine usu ullo habuissent. Denique sub terram conditos, à blattis & tineis vitiatos, tandem Apelliconi Teio magnâ pecuniâ addictos fuisse. Qui erosos lacerosque describi, vulgari, et si parum bonâ fide aut iudicio curasset. Eo autem mortuo, Sullam Athenis potitum, eosdem libros suos fecisse, Romam misisse, ibique Tyrannionem Grammaticum ijs usum, atque (ut fama est) intercidisse, aut inuertisse. Quibus similia aut eadem Plutarchus, in Sullâ. Quæ si vera, quomodo ad Philadelphum à Neleo venerint, Athenæo supra assertum? Nisi fortè (atque ego arbitror) ipsos quidem Aristotelis libros, ab illo, inquam, scriptos

scriptos Neleus tenuerit, posterisque transmiserit, ut peculiarem thesaurum: at reliquam vim alienorum scriptorum, vendiderit Philadelpho. Neque memoratu digna alia de Græciæ Bibliothecis legere memini: & Romani haud dubiè pleraq; talia ad se transfuderunt, Græciâ iam potiti: nisi placet Byzantinam his accensere, quæ Principum ævo fuit. Nam Zonaras & Cedrenus tradunt, Basilisci imperio, *Bibliothecam ibi conflagrasse, in quâ centum viginti millia librorum essent recõdita: inter ea Draconis intestinum, CXX. pedes longum, cui aureis litteris Homeri Ilias atque Odyssæa fuerint inscripta.* Et si hæc Thraciæ propriè, non Græciæ attribuenda.

CAP. IIII.

Attalica Bibliotheca, cui Eumenes auctor. Plinij & Vitruuij aliqua hîc fortè inconsiderantia. Quanta, & quàm diu fuerit.

SICUT & Attalica siue Pergamena, Asiæ: quæ proxima claritate ab illâ Alexandrinâ fuit. Nam Attalici Reges, è paruis progressi, cum societate opibusq; Romanis creuissent: sedem regni Pergamum variè, tum & Bibliothecis, exornarunt. Eumenem, Attali Regis filium, auctorem huic rei Strabo prodidit: *Eumenes, inquit, urbem instruxit, & donarijs ac Bibliothecis, uti nunc est, eleganter excoluit.* Et Plinius, qui scribit, *emulatione circa Bibliothecas Regum, Ptolomæi & Eumenis, supprime chartas Ptolomæo, membranas Pergami, ut Varro auctor est, repertas.* Cui paria Hieronymus, in Epistolâ ad Chromatium, itemque Ælianus tradiderunt: sed *Attalum,*

Lib. XIII.

Lib. XIII.
cap. XI.

lum, pro *Eumene*, nominantes. Enimuerò de neutro horum satis conuenit, si tempora examinas: quoniam isti posteriores *Philadelpho*, toto ferè sæculo, fuerunt. Quomodo igitur, quod *Plinius* ait, *amulatio* inter eos? Nisi hoc subuenit, *Ptolomaum* simpliciter nominari: qui alius à *Philadelpho* esse potuit, & *Ptolomæus Quintus*, cognomento *Epiphanes*, cum *Eumene* vixit. Atque ille fortasse (quamquam de insigni eius studio in Bibliothecas nihil proditum) chartam suppressit, inuidiâ, ne alter veterem illam nouâ suâ æquaret. Sed error siue inconspectio clarior in *Vitruuio*, qui his verbis scripsit: *Reges*

Attalici, magnis Philologiae dulcedinibus inducti, cum egregiâ Pergami Bibliothecam, ad cõmunem delectationem, instituisent: tunc item Ptolomæus, infinito Zelo cupiditatisq; studio incitatus, non minoribus industrijs, ad eundem modum, contenderat Alexandria comparare.

Quid? vt *Attalici* reges ante *Alexandrinos* in hoc studio? vt exemplum ardoremq; isti ab ijs sumpserint? Imò verò contrà fuit, & peregerant iam, cùm nec illi cogitarent. Nisi & hîc placet de posteriore aliquo *Ptolomæo* adducere & velare, sed velare. Ceterùm Bibliotheca hæc nec copiâ, nec æuo, *Alexandrinam* æquauit. Nam de utroque isto *Plutarchus* scribit, *Antonium* III. virum, fascinatam

amoribus *Cleopatrarum*, *χαρίσασθαι μὲν αὐτῇ τὰς ἐκ Περγάμου βιβλιοθήκας, ἐν αἷς εἴκοσι μυριάδες βιβλίων ἀπλῶν ἦσαν:*

gratificatum ei Bibliothecam Pergami, in qua essent ducenta millia singularium librorum, id est voluminum.

Hoc enim opinor ἀπλὰ βιβλία dici, cùm in vno volumine plures sæpè libri: quos non vult in numerum hunc venire. Ergo ea ipsa statim post *Alexandrinam* perijt, sed

Lib. VII.
initio.

In M. Antonio.

in eâ vixit: an & in loco suo reuixit? Certè Strabonis supra verba si attendis, significant: cùm ait, *Uti nunc est, excoluit*. Quando *nunc*? Strabonis scribentis, id est, Tiberij æuo. Vt appareat, aut reuectam ab Augusto victore esse, qui pleraque irrita Antonij fecit; aut certè exscriptam iterùm, & instauratam. De quo, præter suspicari, non equidem dicam.

C A P. V.

Romana Bibliotheca, priuata: & prima publica Asinij Pollionis.

ATQVE hæ Bibliothecæ, quas memoratu dignas apud exteros repperi: veniamus ad Romanas, situ & æuo magis propinquas. Satis enim tarda ibi hæc cura aut studium, apud Martis non Musarum proles: etsi, cum bono Deo, hîc quoque cultus & elegantia denique inualluit, paruis primò initijs, vt solet. Isidori notatio est: *Romam primus librorum copiam aduexit Æmilius Paulus, Perse Macedonum rege deuictò: deinde Lucullus è Ponticâ prædâ*. Duos nominat, qui libros aduexere, sed publici vsus aut iuris non prorsus fecere. Et de Æmilio, haud vltra legi: de Lucullo, Plutarchus vbertim. *Laudanda eius impensa, inquit, & studium in libris. Nam & multos, & eleganter scriptos, conquistuit: eosq; vt liberaliter parauit, ita etiam vtendos dedit. Patebant enim omnibus Bibliothecæ, & in porticus adiectas atque exedras Græci præsertim recipiebantur: qui velut ad Musarum adem eò ventitabant, tempusq; inter se iucundè traducebāt, ab alijs curis liberi. Sæpè & ipse cū ijs versabatur,*

philo-

philologis se immiscebat, ad has porticus & ambulationes veniēs. Ex quibus vides, ILLUSTRISSE PRINCEPS, velut publicas fuisse has Bibliothecas, & quamquam ius mancipiumque sibi retineret, usum tamen eruditis concessisse: quod & benignè vos facere soletis. At verò tertium etiam his duobus licebat addere, Cornelium Sullam, postea Dictatorem: qui è Græciâ Athenisque magnam librorum vim traduxit, & Romæ deposuit ac disposuit: quod, præter Plutarchum, * Lucianus etiam scripsit. Tamen his omnibus verè Publica Bibliotheca nõdum structa: quam cogitationem primus magnanimus & magnificus ille Iulius Cæsar concepit, ac, nisi fata interpellassent, effecisset. Suetonius de eo: *Destinabat Bibliothecas Græcas & Latinas, quàm maximas posset, publicare, datâ M. Varroni curâ comparandarum ac dirigendarum.* O rem magnanimi, atque item consilij! Nam quis in orbe terrarum huic curæ aptior M. illo Varrone, doctissimo inter Græcos Latinosque? Sed destinavit Cæsar, non perfecit: Augustus, adoptione filius, inter alia ornamenta urbis & imperij, hoc quoque plurifariam adiunxit. Nam eo inuitante atque incitante, Asinius Pollio, orator & Senator nobilis, (Suetonio narrante) *Atrium Libertatis exstruxit*, atq; in eo Bibliothecam publicavit. Isidorus: *Primus Romæ Bibliothecas publicavit Pollio, Græcas Latinasq; additis auctorum imaginibus, in Atrio, quod de manubys magnificentissimum instruxerat.* De manubijs, inquit: nempe Dalmatarum, quos vicit. Item Plinius: *Asi-*

* Aduersus inductum.

Lib. xxx.
IIII. cap.
II.

ctum aut reparatum ab eo magis dixerim, quam exstru-
ctum. Nam iamdiu antè id fuisse, & quidem à Tib. Grac-
cho, patre Gracchorum, Plutarchus atque alij scriptores
dicunt. Itaque ipse refecit, & ad hunc vsum spendidè
concinnavit. De eo Ovidius capiendus:

111. Trist.
eleg. 1.

Nec me, quæ doctis patuerunt prima libellis,

Atria Libertas tangere passa sua est.

Non enim viros doctos audio, qui hæc ad λέξις, siue
conuentum poëtarum, ducunt. Palàm libellus conque-
ritur, non receptum se in Bibliothecam Asinij, quæ pri-
ma patuit, siue publicata est, doctis libris.

C A P. V I.

*Augusti, Octauia; itémque Palatina. Præfecti &
custodes ijs.*

AT QVÆ hæc igitur sub Augusto prima Publica fuit:
duæ mox aliæ, ab ipso. Prior, *Octauia*: quam so-
roris suæ memoriæ & nomini dedicauit. De eâ Dio Caf-

Lib. XLIX.

sius, in actis anni DCCXXI. *Augustus Porticus & Biblio-*
thecas, à sororis nomine Octauias dictas, exstruxit. Et si

In Mar-
cello.

Plutarchus tamen in ipsam Octauiam transcribere hoc
opus videtur: Εἰς δὲ πύλῳ αὐτῆς (μαρκέλλου) καὶ μνήμῳ
ὀκταβία μὲν ἢ μήτηρ τῆς βιβλιοθήκῳ δώθηκεν, καίταρ δὲ
θεατῆρον, δώαρχίας μαρκέλλου: In honorem ac memo-
riam defuncti Marcelli mater Octauia Bibliothecam de-
dicauit, *Cæsar Augustus Theatrum, Marcelli nomi-*
ne inscriptum. Falli Plutarchum opinor: quia Dionis
quidem notatio totis decem annis ceterior est Marcelli
morte. Atque addit, ex *Dalmatarum manubijs* opera ea
structa:

structa: miro concursu, vt prima atque altera Bibliotheca genti Barbaræ debeantur. De hac & Suetonius, in *Melisso Grammatico: Citò manumissus, Augusto etiam insinuat us est, quòd eleganter curam ordinandarum Bibliothecarum in Octavia porticu suscepit.* Nota, in ipsâ Porticu fuisse: quomodo? superiore eius parte, vt arbitrator, tutò & decorè: cùm inferior ambulationi modò esset. De hac Ouidius item sensit:

Altera templapeto, vicino iuncta teatro:

111. Trist.
eleg. 15

Hæc quoque erant pedibus non adeunda meis.

Nam & ab hac Bibliothecâ spretum se libellus queritur: & locum vbi fuerit, designat. Quem? vicinum Theatro Marcelli. *Templa* autem dicit, quia in hac Porticu *Iunonis ades* fuit, & nobiles in eâ statux: quod Plinius dicit. Altera porrò ab eodem Augusto Bibliotheca est, *Palatina*, à loco dicta: quia in ipso Palatio. Suetonius: *Templum Apollinis in eâ parte Palatina domus excitauit, quam fulmine ictam desiderari à Deo haruspices responderant. Additæ Porticus, cum Bibliothecâ Latinâ Græcâque.* Id factum anno Urbis DCCXXVI. vt ex Dionis LIII. initio discas. Itaque temporum ordinem in Bibliothecis recensendis Ouidius secutus est, cùm primò *Asiniam*, tum *Octavianam*, denique istam *Palatinam*, sic adnumerat:

Cap. XXIIX.

Inde timore pari gradibus sublimia celsis

Ducor ad intonsi candida templa Dei.

Signa peregrinis vbi sunt alterna columnis,

Belides, & stricto barbarus ense pater.

Quæq; viri docto veteres fecere nouiq;

Pectore, lecturis inspicienda patent.

*Quarebam fratres, exceptis scilicet illis,
Quos suus optaret non genuisse pater:
Quarentem frustra, custos, & sedibus illis
Præpositus, sancto iussit abire loco.*

Præter alia, ostendit & Præpositum siue Custodem huic loco fuisse: quem Suetonius facit *C. Julium Higinum*. Is in Grammaticis celebris, præfuit, ut inquit, *Palatina Bibliotheca*; nec eò secius plurimos docuit. Imò seorsim *Græca* custodem suum habuit, & *Latina*. In marmore prisco: ANTIQCHVS. TI. CLAVDI. CAESARIS. A. BIBLIOTHECA. LATINA. APOLLINIS. In alio: C. IVLIVS. FALYX. A. BIBLIOTHECA. GRAECA. PALAT. Et similes alibi inscriptiones. Huius Bibliothecæ meminit & Plinius: *Videmus Apollinem in Bibliothecâ templi Augusti Tuscanicum, quinquaginta pedum à pollice*. Etsi possis referre etiam ad Vespasiani Augusti Bibliothecam, quæ in Pacis templo fuit. Apertiùs de Palatinâ, idem Plinius alibi: *Veteres Græcas litteras fuisse easdem panè, quæ nunc sunt Latina, indicio erit Delphica tabula antiqui æris, quæ est hodie in Palatio, dono Principum Minerva dicata, in Bibliothecâ*. Hanc diutissimè Romæ mansisse, inducor credere verbis Io. Sarisberiensis, qui scribit: *Doctorem sanctissimum illum Gregorium, non modò Matthesim pepulisse ab Aulâ, sed ut traditur à maioribus, incendio dedisse probatæ lectionis*

Scripta, Palatinus quacumque recepit Apollo.

In quibus erant præcipua, quæ caelestium mentem, & superiorum oracula hominibus videbantur reuelare. Notandum.

Lib. xxx-
iiii. cap.
vii.

Lib. vii.
cap. lviii.

Lib. ii. De
nug. Cur.

CAP. VII.

Tiberij, Traiani, Vespasiani, item Capitolina: alia ignota.

AB Augusto igitur, artium ingeniorumque amantissimo Principe, duæ istæ fuerunt. quid ab alijs? aliæ. Videtur enim certamē in hac re Principum fuisse, & velut contendisse de palmâ. Ecce *Tiberius* statim ab Augusto, in ipso Palatio etiâ struxit, eâ parte quâ Viam Sacram spectat. Nam illic *Tiberij* domum fuisse, curiosi talium hodie autumant: & in domo eius hæc locatur. Ab Agellio: *Cùm in domus Tiberiana Bibliothecâ sederemus, ego & Apollinaris. A Vopisco item: qui usum se scribit libris è Bibliothecâ Vlpia, item ex domo Tiberiana.* Videtur & *Vespasianus* deinde struxisse, & adiunxisse templo Pacis. de quâ Agellius: *Commentarium L. Aelij, qui Varronis magister fuit, studiosè quaesivimus, eumq; in Pacis Bibliothecâ repertum legimus.* Meminitq; & Galenus, De composit. medicamentorum. Fuit item à *Traiano* alia. de quâ etiam Agellius: *Sedentibus fortè nobis in Bibliothecâ templi Traiani.* Atq; est eadem, quæ à gentili Principis eius nomine, *Vlpia* passim nominatur. Vopiscus: *Hac ego à grauib; viris comperi, & in Vlpia Bibliothecis libris re- legi.* Iterumque: *Et si his cõtentus nõ fueris, lectites Græcos, linteos et iam libros requiras, quos Vlpia tibi Bibliotheca, cùm volueris, ministrabit.* Hæc in foro Traiani initio fuisse, vbi Principis eius alia opera, facile persuadeor: sed ævo mutasse, & translata in collem Viminalem, ad ornâdas Diocletiani Thermas, (an ab ipso Diocletiano?)

Lib. XIII.
cap. XVIII.

In Probo.

Lib. XVI.
cap. VIII.

Lib. I.

Lib. II.
cap. XXVI.

In Aureliano.

Vopiscus

Vopiscus inducit. *Vsus sum, inquit, præcipuè libris ex Bibliothecâ Ulpia, atate meâ Thermis Diocletianis.* Cùm disertè de suâ dicit, ostendit igitur, aliâ atate aliter fuisse. Reperio & *Capitolinam*, in vrbe. de quâ Eusebius, in rebus Commodi Imperatoris: *In Capitolium fulmen ruit, & magnâ inflammatione factâ, Bibliothecam, & vicinas quasque ades, concremauit.* Vberius hoc ipsum ita Orosius: *Flagitia regis pœna vrbis insequitur. Nam fulmine Capitolium ictum, ex quo facta inflammatio Bibliothecam illam, maiorum studio curaque compositam, adesque alias iuxta sitas rapaci turbine concremauit.* Quis tamen eius auctor? adserere haud liceat, diuinare libeat, Domitianum fuisse. Nam ille, seruatus olim in Capitolio, templum ibi Princeps struxit: quid si & hanc Bibliothecam? Etsi nemo tradidit, qui nunc exstant: Suetonius hoc tantùm de eo vniuersè: *Bibliothecas incendio absumptas impensissimè reparari curauit, exemplaribus undique petitis, missisq; Alexandriam, qui describerent, emendarèntque.* Vbi obserues, etiam tunc illam *Alexandrinam* velut originem & matricem aliarum habitam, & has corruptas ex eâ iterùm reffectas & adornatas. Amplius, Principum studio ab interitu vindicatas: quod nisi fuisset, quomodo tam multæ illæ ad P. Victoris, id est Constantini æuum, venissent? Nam ille sic inter singularia vrbis notat: *Bibliotheca publica, vnde triginta. ex ijs præcipua due, Palatina & Ulpia.* Heu, quàm etiam à memoriâ perierunt! nam ex illis xxix. vix septem industria nostra indagare potuit, & nomina saltem ab obliuione vindicare.

Lib. vii.
cap. xvi.

Cap. xx.

(conuictio Diocletiani Thermis) CAP.

Vopiscus

CAP. I I X.

*Tiburtina, & quadam etiam Priuatorum vberiores.
Habeant in Balneis, atque item in agris.*

PLURES, inquam, Publicas non eruo: non quidem in vrbe. iuxta eam, Tiburi, etiam vnam. De quâ Agellius: *Meminimus in Tiburti Bibliothecâ inuenire nos in eodem Claudij libro scriptum. Iterumque: Promittit Bibliothecâ Tiburti, quatunc in Herculis templo instructa satis commodè erat.* Hic & alibi de *Templis* adnotes, & ferè iuxta ea aut in illis fuisse. Quidni, sacra illa ingeniorum opera, in locis sacratis? Fortassis autem Hadrianus Imp. illam Tibure instruxit, quem eo loco & secessu impensè delectatum constat, variaque & ampla inædificasse. Etsi mihi certum, alijs municipijs colonijsque Bibliothecas sparsas fuisse, æquè atque artium istû cultum. Sed & priuatim viri diuites, vsus & famæ causâ, sibi pararunt: & nobiles ex ijs quasdam. Sicut Tyrannio Grammaticus, Sullæ temporibus: qui *tria millia librorum* possedit. Sicut *Epaphroditus Cheronæus*, item Grammaticus professione. quem Suidas tradit, *sub Nerone ad Neruam Romæ vixisse: & adsiduè libros ementem, usque ad triginta millia collegisse, optimorû quidem & selectorum.* Laudo hoc vltimum: nec tam copiam quæri, quàm bonitatem, cum dilectu. Optarim hunc fuisse, qui Epicetum, apicem veræ Philosophiæ, in seruis habuerit: & æuum consentit: sed titulus & munus vitæ dissentit, cum iste *Grammaticus* fuerit, alter è *custodibus corporum Neronis*, eodem Suidâ prodente. Sed quisquis iste, superauit

D

eum

Lib. ix.
cap. xliii.
Lib. xix.
cap. v.

eum *Sammonicus Serenus* in hoc studio: qui Bibliothecam habuit, in quâ sexagintaduo millia librorum censebantur. Is moriens eam reliquit *Gordiano minori*, qui gustavit Imperium: Capitolino traditum, cum hoc elogio: *Quod Gordianum quidem ad cælum tulit, siquidem tantæ Bibliothecæ copiâ & splendore donatus, in famam* * *hominum litteratorum decorè peruenit*. Vide

* Legi malim: *hominum, litteratorum ore peruenit.*

De Tranquil. ca. ix.

ILLVSTRISSE PRINCEPS, quàm hæc cura gratiam famamque pariat, vobis magnis insatiabiliter parandam. Atque hi, aut pauci alij, prodi sunt insigniores Bibliothecas habuisse. plures tamen fuere: & Seneca commune hoc studium iam tunc suo æuo ostendit, & damnat. Damnatur quare? *Non enim in studium, inquit, sed in spectaculum comparabant. sicut plerisque ignaris etiam seruilium litterarum, libri non studiorum instrumenta, sed canationum ornamenta sunt.* Et mox addit: *Apud desidiosissimos ergo videbis, quidquid orationum, historiariarumque est, & tecto tenus exstructa loculamenta. Jam enim inter balnearia & thermas, Bibliotheca quoque, ut necessarium domus instrumentum, expolitur.* Malè, fateor: & utinam tamen nostri diuites si lasciuiant! semper cum alieno aliquo, si non suo, vsu & bono. Obseruare autem hîc est de *Balneis & Thermis* etiam: sicut supra notauimus, illam *Vlpianam* in Diocletiani Thermis dicatam. Cur autem ibi? credo, quia corpori curando otiosè tunc vacabant: & igitur occasio erat legendi aliquid, hominibus aliàs occupatis, vel audiendi. Enimvero etiam in Villis & Prætorijs passim habebant: ab eadem hac, otij & vacationis ibi, causâ. Ad quem morem Pauli Ic^{ti} responsum dirigitur: *Fundo legato libros quoque*

que & Bibliothecas, quæ in eodem fundo sunt, legato contineri. Plinius de suâ villâ: *Parieti, in Bibliotheca speciem, armarium inseritur.* Martialis, alterius cuiusdam Iulij Martialis, villaticam Bibliothecam commendat.

Lib. II.
epist. XVII.

Lib. VII.

Ruris Bibliotheca delicati,

Vicinam videt unde lector urbem,

Inter carmina sanctiora siquis

Lascivæ fuerit locus Thalia,

Hos nido licet inferas vel imo,

Septem quos tibi misimus libellos.

C A P. I X.

Ornatus Bibliothecarum, ebore & vitro. Armaria, & Foruli, & Plutei, & Cunei.

PEREGI de Bibliothecis: & produxi, quas ævum quidem non subduxit. Ut rem dicam, paucas è multis: & *stillicidium de situlâ*, veteri verbo: tamen vel hæc satis ad stimulum, & exemplum, An & addam aliquid de ornatu earum siue instructo? fiat. In Isidoro lego: *Peritiores architectos neque aurea lacunaria ponenda in Bibliothecis putasse: neque pavimenta alia, quàm è Carystio marmore. quòd auri fulgor hebetet, & Carystij viriditas, reficiat oculos.* Bono hoc iudicio iste, siue à quo hausit. Nam de fulgore, certum est & mihi compertum, intentioni & stilo officere: sicut de virore, liquet oculis recreâdis esse. Boëtius hoc amplius in Consolatione suggerit: *comptos ebore & vitro parietes fuisse.* Quid, parietes laterales? non ergo Armaria aut Plutei ad parietes (neque enim conspicuus sic ille ornatus fuisset)

fed in medio disposita, vt hodie quoque publicæ ferè
 Bibliothecæ vsurpant. Sanè Vitra olim in quadras, orbis,
 oua, aut rhombos distincta parietes ornabant, non aliter
 quàm marmoreæ crustæ: sæpius tamen cameras, & lacu-
 nar. Ita enim Plinius, libro xxxvi. *Pulsa ex humo pau-
 menti in cameras transiere, è vitro: nouitium è hoc in-
 uentum.* Nouitium ita, vt tamen esset Neronis & Senecæ
 æuo. Nam vt de re vulgatâ Seneca, epist. lxxxvi. de Bal-
 neis: *Nisi vitro absconditur camera:* atque ibi me vi-
 de. Tamen in *parietibus* etiam fuisse, præter Boëtium,
 Vopiscus ostendit, in Firmo: *Nam è vitreis quadratu-
 ris, bitumine alijsq; medicamentis insertis, domum indu-
 xisse perhibetur.* Bitumen autem hîc ad committendum
 nectendumq; parieti accipio insertum, non ad ipsas qua-
 dras iungendas: quas decorè magis ebur (vt in Boëtio)
 distinxit. Atque id etiam in Armarijs ipsis fuit: vnde *E-
 borea Bibliotheca* in Pandectis legum: & in Senecâ, *Ar-
 maria cedro atque ebore aptantur.* Armaria autem fuisse
 in Bibliothecis, res & hodierna vsio demonstrant: sed
 addo, numeris suis distincta. Ita Vopiscus: *Habet Bi-
 bliotheca Vlpia in Armario sexto librum elephantinum.*
 Elephantinum. an ex ebore, an in corio elephanti per-
 scriptum? Vetus Scholiastes Iuuenalis, in illud: *Hic libros
 dabit è forulos.*] *Armaria*, inquit, *bibliothecã.* Etsi pro-
 priè, opinor, *Foruli*, ipsi *nidi*, vt cum Martiale dicam, li-
 brorum, siue cum Senecâ, distincta *loculamenta.* Sido-
 nius & hæc & alia in Bibliothecis collocat: *Hic libri af-
 fatim in promptu. videre te crederes aut Grammaticales
 Pluteos, aut Athenæi Cuneos, aut Armaria exstructa
 Bibliopolarum. Pluteos,* id est tabulas inclinatas tran-
 uersim,

De Tran-
quil. ca. ix.

Lib. 11.
epist. ix.

uersim, quibus libri legendi imponerentur: *Cuneos*, scannorum seriem, vt in Athenæo, sic digestâ: *Armaria* autem plena & alta, quæ dixi. Ea *Pegmata* Cicero ad Lib. r. Atticum videtur appellasse.

CAP. X.

Imagines in ijs doctorum, laudabili more: cui origo ab Asinio.

SED vel præcipuus ornatus, & imitandus, meo iudicio, nondum hodie imitatus, sunt *Imagines* siue & *Statua* doctorum, quas vnâ cum libris disponebant. Nonne pulchrum, & suaue oculis ac cogitationi fuit? Naturâ trahimur ad simulacra & effigies magnorum virorum noscendas, & illa corpora, siue hospitia, quibus cælestis se animus inclusit: ecce hîc erat. Homeri, Hippocratis, Aristotelis, Pindari, Virgilij, Ciceronis, & alia scripta videres aut libares oculis: vnâ etiam imaginem scriptoris adiunctam. Iterùm repeto, pulchrum: & te ILLVSTRISIME præeunte, cur non vsurpamus? Romanum hoc inuentum videtur: ne omnia bella ad Græciam referantur: & Plinius inclinat. *Nullum maius* (inquit pulcherrimâ gnomâ) *felicitatis specimen arbitror, quàm semper omnes scire cupere, qualis fuerit aliquis.* *Asinij Pollionis* hoc Romæ inuentum, qui primus *Bibliothecam* dicando, ingenia hominum rem publicam fecit. *An priores cæperint Alexandria & Pergami Reges, qui Bibliothecas magno certamine instituere, non facile dixerim.* Itaque *Asinius*

Lib. xxxv.
cap. 11.

Lib. vii.
cap. xxx.

videtur auctor. qui etiam (eodem Plinio prodente) M. Varronis, in *Bibliothecâ*, qua prima in urbe (absurdè in orbe alij) *publicata est*, unius uiuentis posuit *imaginem*. Quod tamen & alijs postea, indulgentiâ an iudicio, datum video: & nominatim Martiali poëtae.

Præfat.
lib. ix.

qui gloriatur, quòd *Stertinius imaginem eius ponere in Bibliothecâ suâ voluerit*. Sed plerumque mortuorum, & quos famæ consensus iam sacrasset. Plinius:

Lib. xxxv.
cap. ii.

Non est praterendum & nouitium inuentum. siquidem non solum ex auro argento uel, aut certè ex ære, in Bibliothecis dicantur illi, quorum IMMORTALES ANIMAE in ijsdem locis loquuntur; quinimò etiam quæ non sunt, finguntur, pariuntque desideria non traditi vultus. Appellat nouitium, id est Pollionis, inuentum. ostendit mortuorum, & è metallo plurimum fuisse: sed addo etiam è gypso, in priuatis (pro cuiusque scilicet copiâ) Bibliothecis. Iuuenalis:

— *quamquam plena omnia gypso*

Chryssippi inuenias.

De Tran-
guill.

Imò & in tabulis, opinor, imagines fuère: & fortasse in librorum fronte picturâ etiam expressæ. Seneca: *Ista exquisita, & cum imaginibus suis descripta sacrorum o-*

Cap. lxx.

*pera ingeniorum. Suetonius in Tiberio: Scripta eorum & imagines, publicis Bibliothecis, inter veteres & receptos auctores, dedicauit. Plinius in Epistolis: Herennius Seuerus, vir doctissimus, magni æstimat in Bibliothecâ suâ ponere imagines Cornelij Nepotis, & Titi Attici. Itaque vtrumque, & Statuæ & Imagines fuère. Plinius idem, de Silio Italico: Plures ijsdem in locis villas possidebat. multum ubique librorum, multum statu-
rum,*

rum, multum imaginum: quas non habebat modo, verum etiam venerabatur. Virgilij ante omnes. Vopiscus, de Numeriano: Huius oratio tantum habuisse fertur eloquentia, ut illi statua, non quasi Cesari, sed quasi Rhetori decerneretur, ponenda in Bibliothecâ Ulpia, cui subscriptum est: NUMERIANO. CÆSARI. ORATORI. TEMPORIBVS. SVIS. POTENTISSIMO. Sed & Sidonius sibi ibidem positam, iure gloriatur:

Cum meis poni statuam perennem

Nerva Traianus titulis videret,

Inter auctores utriusque fixam

Bibliotheca.

Significat, & in Græcâ & Latinâ Bibliothecâ, statuam se habuisse. Ceterum minores illæ imagines siue statuæ pluteis plerumque impositæ videntur, ante suos quæque libros. Iuuenalis:

Et iubet archetypos Pluteum seruare Cleanthas.

Veteris distichi ea mens, quod Imaginitali Virgilianæ subscriptum fuit:

Lucis damna nihil tanto nocuere poetæ.

Quem presentat honos carminis & Plutei.

Significat, videri viuere, qui in libris & imagine viuunt. Inde & Sigilla Plutealia apud Ciceronem, ad Atticum. Nam iam tunc Bibliothecas exornabant Deorum, si non auctorum sigillis.

*In occasione de Muséo Alexandrino. docti viri ibi
habiti atque aliti, in publicum bonum. Reges aut
Imperatores ei curabant.*

* digna di-
ci.

Lib. xvii.

ET plura equidem super Bibliothecis, quæ * ἀξιόλογα
sint, non habeo: vnum etiam, quod ad earum fru-
ctum. Nam si solæ eæ, aut rarus aduentor, si homines, in-
quam, non sunt qui frequentent & euoluant: quò ista
congeries? & quid nisi *studiosa quadam luxuria* sint, vt
Seneca appellat? Prouiderunt hoc quoque Alexandri-
ni Reges: & vnà cum illis *Muséum*, (ita dixerunt, qua-
si *Musarum adem*.) exstruxerunt, in quo fas esset Musis
operari, à ceteris rebus feriatos. Imò & à vitæ victusque
curis vacuos: cum alimenta ijs hîc è publico darentur.
Præclarum institutum! quod vnus Strabo optimè descri-
bit: Τῶν δὲ βασιλείων μέγῃ ἐστὶ καὶ τὸ μουσεῖον, ἔχον παύσα-
τον καὶ Ἰξέδραν, καὶ οἶκον μέγαν, ἐν ᾧ τὸ συσσίτιον τῶν μετε-
χόντων τῷ μουσεῖου φιλολόγων ἀνδρῶν. Ἐστὶ δὲ τῇ σινοδῶ ταύ-
τῃ καὶ χεῖματα καινὰ, καὶ ἱερῶς ὁ Ἰπὶ τῷ μουσεῖῳ τεταγμένῃ,
ῥτε μὴ ὑπὸ τῶν βασιλείων, νυνὶ δ' ὑπὸ καίσαρῃ: *Pars
etiam Regia est Muséum, quod ambulationi & sessui
loca habet, & magnam vnā domum, in quā conuiuunt
& comedunt vnà, qui Muséi consortes sunt, litterati vi-
ri. Habet autem hoc collegium & pecuniam siue vecti-
galia in commune, & Sacerdotem item, qui Muséo præ-
est, olim à Regibus, nunc à Casare constituendum. Pri-
mum ait, Regiæ siue Aula partem, fuisse. Scilicet adnecti
sibi & iungi voluerunt Reges, vt in propinquo & prom-
ptu*

ptu essent eruditi isti, cum quibus differerent, cùm libitum, animo docendo, & pascendo. Habuit *Porticus* & *Exedras*: illas exercitio corporis magis, has animi, & vbi confidentes altercarentur & conferrent. Fuit & *Domus*, vbi communis ijs victus est mensa: quod sic etiam Philostratus expressit, de Dionysio: quem in *Muséum* re-

In vicâ
Dionysij
Milelij.

ceptum scribit, additque: τὸ ἰ μούσειον τεράπεζα αἰγυπτία
ξυκαλοῦσα οὐδὲν ἐν πάσῃ τῇ γῆ ἔλλογίμοις: *Muséum autem est Ægyptia mensa, quæ conuocat omnes in vniuersâ terrâ litteratos.* Verba pensitari cupio. omnes ex omni terrâ: & viden' numerum, nec rem tenuem & parui impendij fuisse? Quod & Timon Sillographus indicat, etsi more & instituto suo carpens:

Πολλοὶ μὲν βόσκονται ἐν αἰγύπτῳ πολυφύλω
Βιβλιακοὶ χαρακίται, ἀπείρετα θηριώοντες,
Μουσεῶν ἐν τάλάρῳ.

*Per multi pascuntur in Ægypto populosâ
Pugnantes libris, ac semper digladiantes
Musarum in caueâ.*

Nam, explicante Athenæo, τὸ μουσεῖον τάλαρὸν που φη- Lib. 1.
σιν, Ἰπποκώπιων οὐδὲν ἀπὸ τρεφομένων φιλοσόφους, ὅτι ὡσπερ
ἐν πηλιάγρῳ πνὶ στυῶται, καθάπερ οἱ πολυτιμότεροι ὄρνιθες:
*Muséum dixit Caueam, irridens Philosophos qui in eo
alebantur, velut pretiosa quedam aues.* Iste Philosophos
nominat, sed Strabo vniuersè ἔλλογίμοις δόδραες dixit, lit-
teratos doctósque viros: & omne genus haud dubiè rece-
ptum. Sed viros ait: non ergo pueros aut iuuenes, &
qui velut in spem studiorum (hodie solitum) educaren-
tur. Non. quin istud velut præmium eruditibus, & quies
quædam honesta fuit: haud aliter quàm Athenis, benè

de rep. meritis victus erat in Prytanéo. Vbi estis PRINCIPES? & quos vrit aut excitat honestus æmulandi ignis? Sed perguit Strabo, & *Sacerdotem* præficit, Regum aut *Cæsarum dilectum*. Magna igitur dignitas, & quæ ab ipso Cæsare conferenda. Sed quid, quòd ipsa ibi loca idem Cæsar adsignaret? Ita enim Philostratus, de Dionysio Sophista: Ἀδριανὸς σατραπίῳ αὐτὸν ἀπέφηνεν ὄχι ὀλίγων ἐθνῶν. κατέλεξε ἢ τοῖς δημοσίαις ἰπποδρόμοις, καὶ τοῖς ἐν τῷ μουσείῳ στυμφοῖς: *Hadrianus Imp. Satrapam siue Prefectum eum constituit non exiguarum gentium: & adscripsit inter eos qui publicè equo veherentur: itémque qui in Muséo alerentur*. Iterùm, de Polemone: Κατέλεξε ἢ αὐτὸν καὶ τῷ τῆς μουσείου κύκλῳ ἐς τὴν αἰγυπτίαν σίτησιν: *Allegit eum (Hadrianus) & Muséi conuentui, ad Ægyptiam mensam*. Sed notem ibi vocem κύκλῳ, *circulo* (etsi ego *Conuentui* reddidi:) quâ significari arbitror, in orbem rem iuisse, & quosdam allectos tempestiuè, & in antecessum: id est, priusquam locus vacuus etiam esset. Sed spes sustentabat, & ordine succedebant, qui sic adscripti: vt hodie in beneficiorum collatione Principes quidam vsurpant. Athenæus denique huius donationis à Principe etiam meminit: vbi ait *Pancratem quemdam poëtam, ingeniosè Hadriano adulatum de Antinoosuo: atque ille*, inquit, ἠδεις τῆς δέξεται, τὴν ἐν μουσείῳ σίτησιν αὐτῷ εἶχειν ἐχαρίσθη, *delectatus inuenti iunculâ, cibum in Muséo illi gratificatus est*. Atque hæc Strabo alijque super loco & instituto: licet addere, non vacuum omnino aut otiosam ibi vitam vixisse (quî possent viri bono publico nati?) sed aut scripsisse, aut differuisse, & recitasse. Ita Spartianus tradit, *Hadrianum Alexandria in Muséo multas quaestiones*

stiones Professoribus proposuisse, aut propositas dissoluisse. Adde Suetonium, in Claudio: qui & Muséum hoc, Cap. XLII.
altero addito, adauxit: vt certi libri ibi quotannis recitarentur. Desino

DVX ILLVSTRISIME. & te è magnis, ad omnia magna natum, hortor viam hanc veræ laudis porrò insistere, & libris litterisque propagandis, æternitati tuum nomen consecrare.

A P P R O B A T I O.

Libellus iste utiliter admodum in lucem proferetur, quòd præter Bibliothecarum originem ac fructum, ea contineat, qua ad stimulum conferant & exemplum. Quas, si quidem auctorum, sint optimorum ac selectorum, non immeritò Seuerinus Boëtius certissimas Philosophiæ sedes appellat, vt in quibus ipsa cum erudito lectore de humanarum diuinarumque rerum scientia differat.

Guilielmus Fabricius Nouiomagus Apostolicus
ac Archiducalis librorum Censor.

E 2

PRI-

PRIVILEGIUM CÆSAREVM.

RVDOLPHVS SECVNDVS diuina fauente clementia electus Romanorum Imperator semper Augustus, ac Germaniæ, Hungariæ, Bohemiæ, Dalmatiæ, Croatia, Sclauoniæ Rex, Archidux Austriæ, Dux Burgundiæ, Stiriæ, Carinthiæ, Carniolæ & Wirtembergæ, &c. Comes Tirolis, &c. Nostro & Sacri Imperij fidei dilecto IVSTO LIPSIO gratiam nostram Cæsaream. Postquam inter alia, quæ DEVS immortalis hominibus liberali manu dedit dona, illustria inprimis illa & quasi diuina sunt, quæ in litteris liberalibusque disciplinis consistunt, quibus scilicet homines non tantum ab animalibus ceteris rationis expertibus, sed à rudetiam & imperito hominum vulgo ita distinguuntur, vt tanquam Dij quidam splendescere in terris videantur: rem sanè præclaram scque dignam illi præstant, qui diligentem iis ipsis in litteris ac disciplinis operam ponunt; præclarissimam verò & Reipub. vtilissimam, qui eas ita excolunt, vt aliorum menti docendo, scribendo lumina præferant, eosque ex ignorantia tenebris quasi manu educant. Quos excitare, quos amare atque animare, ad dignitatis nostræ munus, ad quod Diuino vocati beneficio concessumque sumus, inprimis pertinere existimamus. Cum itaque ab iis, quorum nobis spectata fides, qui que iudicare de Litteris possint, acceperimus, insignes te animi ingenii que tui dotes tibi à natura insitas à primis temporibus ætatis tuæ ita litterarum ac disciplinarum studiis excoluisse atque exornasse, vt olim iuuenilibus adhuc annis præclara florescentis minimeque vulgaris eruditionis specimina præbueris, dum obscura in antiquis scriptoribus loca, quæ quædam tanquam lustra erant, illustrasti, quæque in iis iniuria temporum deprauata & corrupta fuerunt, restituisi, dum vetusta Latine antiquitatis rudera in nouam subinde structuram singulari artificio eleganter conuertisti: ad exquisitam aded & raram doctrinam, quæ magnam de te apud doctos quosque viros opinionem excitari, peruenisse, eamque variis abs te libris acri & graui cum iudicio scriptis atque in lucem editis ostendisse, vt in eo quod tam feliciter tractes scriptiois genere paucos tibi pares hodie reperire sit: iam verò matura te ætate virum, viro magis magisque digna, & viris doctis grata ac Reipub. vtilia scribere, quæque à primis illis Romanis olim auctoribus scripta fuerunt, à mendis purgare, & lectissimos quosque ex Musarum hortis, in quibus assidue verseris, flores colligere, concinnare, quibus Lectores mirificè recrees, & eorum pectus ad prudentiam, probitatemque informes: haudquaquam prætermittere volumus, quin Reipub. ad quam hæc abs te ornamenta conferuntur, causa, Cæsareo te nostro elogio decorandum, & quamuis per te satis ipse animatus sis, animandum magis patrociniisque nostro defendendum pro benigna nostra in te susciperemus voluntate. Quoniam verò lucubrationibus atque operibus tuis in lucem edendis, peculiarem te eligere velle Typographum, accepimus, Diplomate hoc nostro priuilegioque te & Typographum tuum aduersus quorumcumque fraudem, qui lucri causa, quod fieri solet, eadem excudere aut typis imitari fortè velint, munitis cupimus. Quamobrem pro auctoritate nostra Cæsarea decernimus, statuimus, vetamusque, ne quis Typographorum, Bibliopolarum

aut

aut aliorum, qui librariam negotiationem exercent, eos libros, quos tu editurus es, quocunque modo, caractere, aut forma, siue integros, siue aliquam eorum partem typis imitari, edere, excudere, aut venundare intra sacri Romani Imperij, Regnorumq; ac Dominiorum nostrorum hæreditariorum fines, triginta annis proximis à primo editionis die computandis, absque tuo tuorumve hæredum consensu audeat. Hac autem lege addita, ut tria ut minimum cuiusque libri exemplaria, quemadmodum moris est, ad Imperialem nostram Cancellariam mittantur. Si quis verò edictum hoc nostrum transgredi, violare, aut contemnere deprehensus fuerit, cum non solum eiusmodi libris, tibi, hæredibusve tuis, auxilio Magistratus, vbicunq; reperti fuerint, vendicandis, priuari, sed triginta etiam Marcharum auri puri multa, cuius semissis quidem Fiscus nostri Procuratori, fraudis vindici; alter verò semissis, tibi hæredibusve tuis pendatur, puniri volumus. Mandantes vniuersis & singulis nostris & sacri Romani Imperij subditis & fidelibus dilectis, tam Ecclesiasticis quàm Politicis, cuiuscumque status, gradus aut ordinis extiterint, præsertim verò iis, qui in Magistratu constituti, vel suo vel superiorum suorum loco aut nomine, ius dicunt, iustitiãve exercent, ne quemquam hoc Priuilegium nostrum impunè violare, spernere aut negligere patiantur: Sed, si quos contumaces compererint, constituta à nobis multa, eos puniri & quibuscumque modis coërceri curent, ni & ipsimet grauiissimam nostram in se conuertere indignationem velint. Id quod hoc Diplomate, manu nostra subscripto, & Cæsarei nostri sigilli impressione munito, confirmamus. Datum in arce nostra Regia Pragæ, die prima mensis Augusti, Anno Domini Millesimo, Quingentesimo, Nonagesimo secundo: Regnorum nostrorum Romani decimo septimo, Hungarici vigesimo, & Bohemici itidem decimo septimo.

Subsign.

RVDOLPHVS.

Jacobus Curtius à Senftenaw.

Ad mandatum sacre Cæsareæ M^{te} proprium.

Io. Baruitius.

Additum sigillum Cas. M^{te} in cerâ rubrâ.

E 3

SVM

SVMMA PRIVILEGII REGIS CATHOLICI.

PHILIPPVS Dei gratia Hispaniarum, &c. Rex Catholicus, diplomate suo sanxit, nequis, IUSTI LIPSI Historiarum in alma Vniuersitate Louanienſi Profeſſoris, & item Historiographi ſui libros quoscumque, à Cenſoribus legitimis approbatos, præter ipſius, hereditumve eius, voluntatem, intra triginta annos à prima ſingulorum librorum editione computandos imprimat, aut alibi terrarum impreſſos, in has inferioris Germania ditiones importet, venalesve habeat. Qui ſecus faxit, præter librorum conſiſcationem triginta marcharum auri puri illatione mulctabitur. Vti latiùs patet in litteris, datis Bruſſella, XIV. Febr. M. D. XCVII.

Signat.

Verreycken.

SVMMA PRIVILEGII REGIS CHRISTIANISSIMI.

HENRICVS Dei gratia Galliarum & Navarra Rex Chriſtiſſimus, ſingulari priuilegio ſanxit, nequis per vniuerſos Regnorum ſuorum fines, IUSTI LIPSI, quos vel hætenus edidit, vel in poſterum editurus eſt libros, excudere intra decennium præter voluntatem ipſius poſſit. Qui ſecus faxit, præter librorum conſiſcationem, ter mille florenorum illatione mulctabitur; vti latiùs patet in litteris, datis Parisiis, XIII. Iulij, M. DC. V.

Signat.

Perrochel.

Tibi IOANNES MORETE, pro amicitia quæ mihi cum Plantino (heu, quondam meo) & Plantinianis eſt ac fuit, tibi, inquam, permitto, vti hoc meum DE BIBLIOTHECIS SYNTAGMA typis tuis excudas ac diuulges. Nequis alibi alius præter te, cupio ſiue iubeo, ex lege quam magnus Cæſar & Reges dixerunt.

Iuſtus Lipſius.

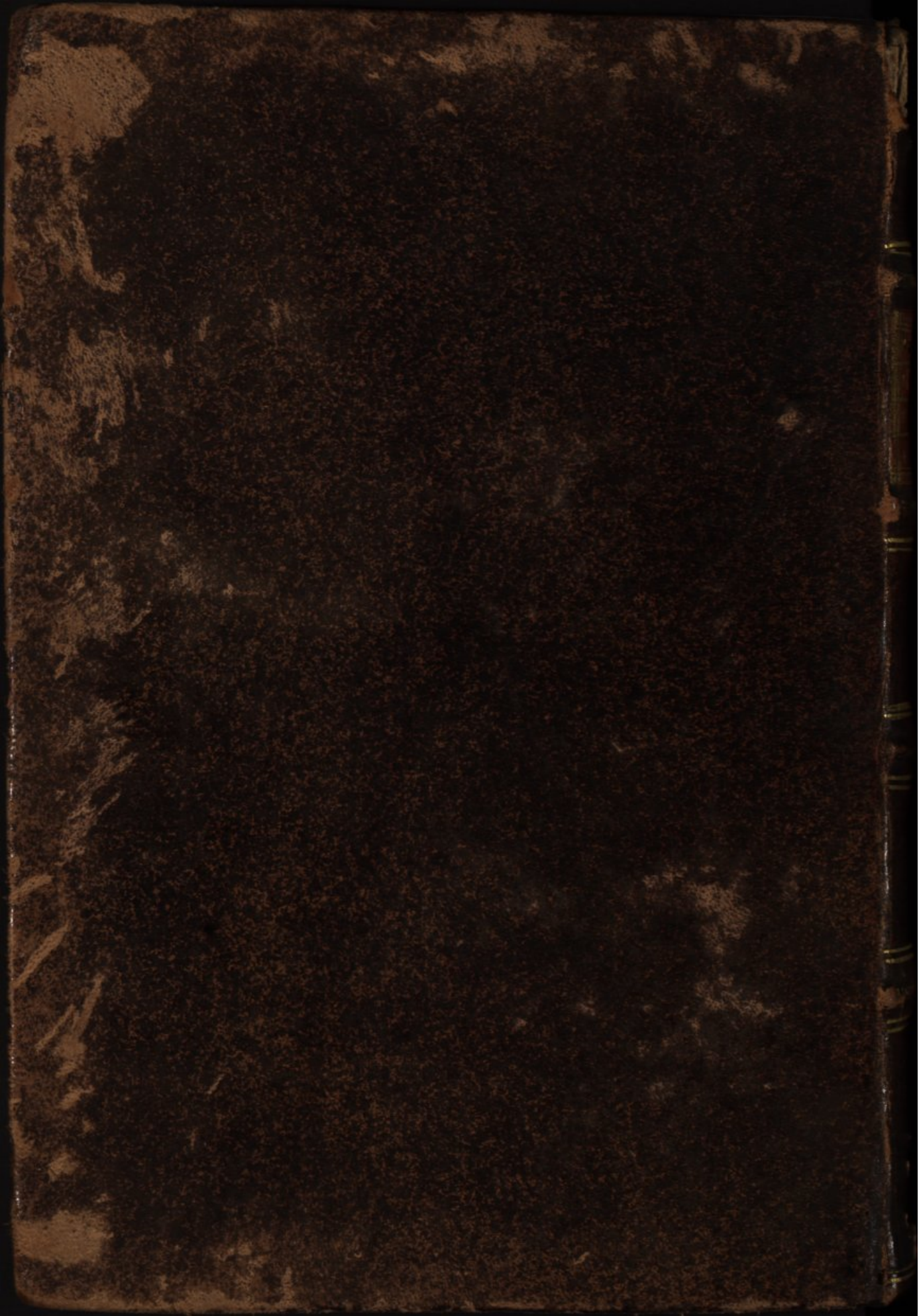
Handwritten marks or scribbles in the top left corner.

A small handwritten mark or character in the top right corner.

Handwritten marks or scribbles in the bottom left corner.

Handwritten marks or scribbles in the bottom center.

A small handwritten mark or character in the bottom right corner.

JUSTI

LIPSII

TOM. I.

* * * * *

